

**CONSEIL DE LA POLITIQUE SCIENTIFIQUE
RAAD VOOR HET WETENSCHAPSBELEID**

RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Advies nr. 45

omtrent de gewestelijke evaluatie en monitoring inzake OOI

Dit advies werd opgemaakt door de werkgroep monitoring en goedgekeurd op 22 april 2015.

Woord vooraf

Overeenkomstig artikel 4 § 1, lid 2 van de ordonnantie van 10 februari 2000 (BS 16.03.2000), heeft de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest via zijn Staatssecretaris, mevrouw Fadila Laanan, bij de Raad voor het Wetenschapsbeleid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een adviesaanvraag aanhangig gemaakt betreffende het instellen van een evaluatie- en monitoringbeleid bij Innoviris.

Die aanvraag volgt op een studie omtrent de 'Actualisering van het Gewestelijk Innovatieplan van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest', door minister Cerexhe eind 2011 toevertrouwd aan het adviesbureau IDEA Consult, die de invoering van een cel voor strategisch toezicht voorstelt. Sinds 2014 is er binnen Innoviris dan ook een cel beleid en monitoring operationeel.

1) Stand van zaken

Om te meten welke effecten voortvloeien uit de financiering van OOI door Innoviris binnen het BHG, zijn er op dit moment 2 instrumenten beschikbaar. Enerzijds zijn er de jaarverslagen van Innoviris, die de goedgekeurde projecten en hun financiering belichten, anderzijds is er de boordtabel, bijgewerkt in 2014, die een totaalbeeld geeft van de stand van zaken binnen het BHG inzake innovatie, op basis van 33 monitoringindicatoren. Een deel van die gegevens is ook beschikbaar via het nieuwe platform van het Federaal Planbureau en van Belspo, www.innovationdata.be.

De boordtabel geeft een overzicht op 'macroniveau', op basis van een set indicatoren die zijn samengevoegd op gewestelijk niveau. Hij is onmisbaar voor een doeltreffend overheidsoptreden en in het bijzonder voor het OOI-beleid. De activiteitenverslagen op hun beurt geven een gedetailleerder beeld van de gesubsidieerde OOI-projecten (budget en personeel), zonder het verband te leggen met de mogelijke invloed van die projecten op de ontwikkeling van de betrokken begunstigden, noch op het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (banencreatie, scheppen van toegevoegde waarde...). Ze leggen evenmin het verband met de monitoringindicatoren uit de boordtabel.

Innoviris beheert een veelheid aan programma's om OOI te financieren. Algemeen genomen kunnen we 2 types financiering onderscheiden: steun aan het bedrijfsleven (met een onderscheid tussen kmo's en grote ondernemingen) en steun aan onderzoeksinstituten. De steun aan het bedrijfsleven kadert in de Europese regelgeving en is duidelijk uitgebouwd om de economische ontwikkeling van het Gewest een duwtje in de rug te geven. Er mag worden verwacht dat die maatregelen een rechtstreekse invloed zullen hebben op de omzet, de toegevoegde waarde en de werkgelegenheid. Dit advies draait rond de monitoring en de evaluatie van de bijdrage die de financiering van Innoviris levert aan de gewestelijke ontwikkeling.

De steun aan onderzoeksinstituten heeft hoogstwaarschijnlijk eerder een onrechtstreekse invloed op de economische ontwikkeling van het gewest. Die programma's vallen dan ook buiten het kader van dit advies. Dit type financiering moet evenwel ook gemonitord en geëvalueerd worden. Gelet op de aard van de steun en van de doelgroepen verschilt de monitoringlogica evenwel heel sterk van die van de programma's met economische (directe) finaliteit. Dit onderwerp moet dan ook behandeld worden in een ander advies.

2) Complexiteit

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest beschikt vanaf nu dus over een boordtabel voor onderzoek en innovatie. De indicatoren die in dit kader gemonitord worden zijn indicatoren op macroniveau. Verschillende factoren kunnen hun evolutie beïnvloeden (zoals de macro-economische context, het wettelijk kader enz.). De bijdrage van Innoviris tot de evolutie van die indicatoren moet binnen de perken blijven. Het is dus niet mogelijk om een duidelijk oorzakelijk verband te leggen tussen de overheidsuitgaven voor OOI en de evolutie van de gegevens op 'macroniveau' uit de boordtabel. De directe invloed die de financieringsprogramma's van Innoviris hebben op (de ontwikkeling van) het economisch weefsel van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kan niet rechtstreeks worden afgeleid uit de evolutie van de indicatoren uit de boordtabel.

Die vaststelling geldt ook wat betreft de evolutie van de financiële (of andere) gegevens van bedrijven die steun krijgen of hebben gekregen van Innoviris. De toegekende steun heeft geen onmiddellijk effect op de bedrijfsgegevens (omzet, personeel, toegevoegde waarde enz.), maar een impact is wel denkbaar wanneer (of als) de valorisatie van het product, de dienst of het procedé (gefinancierd in het kader van het project) zijn effect heeft. In het geval van steun voor industrieel onderzoek bijvoorbeeld kan een minimumtermijn van 5 jaar worden overwogen, bij steun voor experimentele ontwikkeling is dan weer een minimumtermijn van 2 jaar denkbaar. De effecten die voortkomen uit de steun van Innoviris komen bovendien bovenop andere interventies (bv.: andere overheidsideeën) en externe factoren (bv.: de economische context). Het is dan ook belangrijk om te kunnen meten in welke mate de steun van Innoviris bijdraagt tot de evolutie van de economische gegevens van de bedrijven.

3) Aanbevelingen

De Raad begroet het initiatief van Innoviris, waar men op dit moment een systeem ontwikkelt om de voornaamste vormen van steun aan innovatie ex post te monitoren. Het komt erop aan de projecten/bedrijven van bij het begin op te volgen aan de hand van vaste indicatoren en om erop toe te zien hoe het bedrijf vervolgens evolueert in termen van omzet, werkgelegenheid, marktintroductie van nieuwe producten enz. De verschillende indicatoren volgen de interventielogica van de programma's: uitvoering, resultaten en resultaten op lange termijn. Dit monitoringsysteem omvat zowel individuele monitoringgegevens verzameld op bedrijfsniveau (bv.: omzet van de ondersteunde ondernemingen, aantal ondernemingen die een nieuw product op de markt hebben gebracht na een project enz.) als gebundelde indicatoren op gewestelijk niveau (bv.: % innoverende bedrijven). De indicatoren zijn zodanig gekozen dat ze de logica en de doelstellingen van de gemonitorde programma's weerspiegelen.

Het doel van dit monitoringsysteem is tweeledig:

- Op macroniveau komt het erop aan de impact te kunnen meten van de investeringen in OOI op de ontwikkeling van het bedrijfsleven en van het Gewest in het algemeen, in het bijzonder op het vlak van werkgelegenheid;
- Op microniveau gaat het erom het OOI-gedrag van bedrijven te kunnen meten en eventueel beïnvloeden, alsook om hun groei dankzij de OOI-projecten die ze uitvoeren te monitoren.

Dit monitoringsysteem moet ook toelaten om toe te zien op de hoofddoelstelling inzake OOI van de strategie Europa 2020 (meer bepaald dat de O&O-uitgaven tegen 2020 3 % van het bbp moeten uitmaken).

Deze systematische monitoring moet het mogelijk maken om, via de vergaarde kwantitatieve gegevens, te beoordelen of de scope van de programma's juist is bepaald en of de aangeboden steun is afgestemd op de noden binnen het BHG. Los van de programma's waarbinnen hun OOI-projecten kaderen, moeten de bedrijven ook opgevolgd worden op het vlak van omzetevolutie, banencreatie en uitgaven voor OOI. Het is ook raadzaam om systematisch het directe resultaat van de gefinancierde projecten te registreren en toe te zien op de tussenliggende stappen in de commerciële valorisatie van innovaties.

De Raad is van mening dat het van essentieel belang is om deze aanpak te hanteren, teneinde de overheidsuitgaven voor OOI optimaal te benutten, een aantal pistes uit te stippelen om het bedrijfsleven meer aan te zetten tot innovatie en om geleidelijk niet enkel de overheidskredieten voor OOI op te trekken, maar ook de bedrijfsinvesteringen in OOI te zien groeien, om zo de Europese doelstellingen te halen.

De Raad wijst erop dat ook andere (niet-technologische) innovatievormen deel zouden mogen uitmaken van de activiteiten van Innoviris. Uit de CIS-enquête blijkt in het bijzonder dat tal van Brusselse ondernemingen investeren in niet-technologische innovaties (meer bepaald op het vlak van organisatie en beheer). Dat domein zou ook verder onderzocht mogen worden.